MEDICINA CHYMICÆ, ET VERI POTabilis Auri assertio, ex lucubrationibus FRANCISCI ANTHONI *Londinensis, in Medicina* Doctoris.

Jo:

Ille curru sublimis eat;
Me mea quies animi secura
Conscia recti, reddat beatum.

BIBL. CANTAB. ACAD.

CANTABRIGIÆ,
Ex officina CANTRELLI LEGGE, celeberrimæ Academiæ Typographi.
1610.

423.02

PRÆFATIO.

POst multos & ineffabiles labores, vigilias, ſumptus, præparationum fideli exercitatione continuâ, quæſita ego omnia ad optatum tandem perduxi finem auſpicante Deo. Interea, nihil ſiniſtri præſagiente animo, debitam mercedem expectans, fruſtraneos deploro labores. Ego triticum ſeminavi: Inimicus homo Lolia in terram noſtram inſperſit. Ita rei bene geſtæ comitem eſſe triſtitiam cerno. Hanc igitur Apologeticam querelam in lucem emiſi, iuſtam (vt ſpero) & honeſtam. Primum, vt me vindicem ab impoſturæ crimine. Dein, vt induſtria, perfectio, veritas, atque experientia noſtra certa manifeſtentur omnibus. Non ſum equidem neſcius, reperiri paucos inter eruditos, qui hanc Philoſophiæ partem non irrideant. Caterum experientia practicæ, veritatem Theoria corroborat in omni diſciplina. Itaque cohortor omnes, ne pulcherrimam rerum experientiam temerè reijciant. Non vos vnquam pœnitebit (ô viri ſanguine & virtutibus generoſiſſimi) iſta perlegere, & vera eſſe ſcire. Sub breviuſculo ſermone totum hoc negotium comprehenſum eſſe voluimus, ne tædio vobis eſſet prolixa oratio. Non expecto vt liber evadam à cenſoribus maledicis ac invidis. Sed nil eos moror. Gratum erit omnibus (nil metuo) Naturæ ac Artis amicâ providentiâ, duros mortalium languores benignè poſſe refocillari.

Vireſcit vulnere virtus.

Cap. 1. *Potabile Aurum, an ſit.* Pag. 1.

Cap. 2. *Potentiſſima Medicinæ vis latet in Metallis.* 25

Cap. 3. *Inter Metalla Aurum ſummũ obtinet in aſtruenda vera Medicina.* 27

Cap. 4. *Myſterium Auri ſolvendi, & per Alembicum elevandi.* 31

Cap. 5. *Petit Author publicum examen fieri veritatis huius Myſterij per oculatos teſtes, aut ſilentiũ imponit oblatrantibus ſempiternum.* 40

Cap. 6. *Quòd Aurũ potabile vniuerſalis Medicina dici mereatur.* 46

Cap. 7. *De multiplici vſu ac viribus noſtri potabilis Auri.* 48

IACOBO D. G. MAGNÆ BRITANNIÆ, FRANCIAE, & *Hyberniæ Regi, pio, prudenti, & ſemper Auguſto.*

HOminum ſtudia in temporum revolutionibus miras ſubiere mutationes. Medicina ipſa aliquandò ſinceriùs, quandoq; remiſſius fuit tractata, vt annales ferunt. Tempore ſuo Hippocrates Artem hanc negligentiâ mutilam reperit: quam ille in ordinem redegit, reſtauravitq; : reſtituta, rurſus inquinarunt poſteriores. Ita ſenſim ſine ſenſu priſtinæ Philoſophiæ ſplendor omnis evanuit. Singulis tamen ſemper in ætatibus ſinguli ſunt reperti, quos in abdita Naturæ intromiſit Deus pulſantes acriter: videlicet, veri diligentiſſimâ inquiſitione, perſeverãtiâ in incæpto, & oratione piâ. Hæc ſunt illa media quibus nituntur Philoſophi, & multi his medijs aſſuefacti, ab exiguis

principijs ad ſumma pervenerunt. Idem & nobis cenſeo faciendum qui humanæ ſaluti invigilamus, vt intueamur Naturam in intimis ſuis viſceribus. Tum demum apparebit, quàm mirificè creatæ res maieſtatem Creatoris nobis explicent. Liceat iam mihi (Sereniſſime Rex) in Medicinis exercitato, pro tenuitate meâ, illa de Medicina coram Celſitudine veſtra palam effari, quæ ex proprijs lucubrationibus petita, in publicum patriæ meæ emolumentum permagni intereſſe confido. Sis mihi etiam propitius (ô Rex) vt ſub tuæ Maieſtatis tutela ac patrocinio, pauca hæc exire, atque in vulgus emanare liceat. Hæc in receſſu maiora fortaſſe apparebunt, quàm primâ fronte promittunt. Sed qualia aut quanta ſint, quoties cupieris in viva practica demonſtrare paratus ſum. Veram ideò illam, atque antiquiſſimam Hermeticam Medicinam diu ſepultam tenebris, iamque emergentem, pro Regio tuo munere ac multiplici doctrina ſubleves: vt omnibus patris patriæ muneribus perfunctus, vitam longam fœlicemq; ducas, & perennem gloriam pro benemeritis erga bonas artes poſteris relinquas.

Ne iaceat ſine patrocinio virtus.

CAP. 1.

Potabile Aurum, an sit.

AVrum, solidissimum illud corpus ac primum Metallum, ignis furiosam flammam non pertimescens, aeris corruptioni resistens, ærugini terræ, & aquæ putrefactioni: an humano labore ac artis ministerio ita subigi possit, vt tutò intra humanum corpus sumatur: præterea, vt etiam in Medicinam salubrem evadat, & summarũ virium (vt pollicentur Chymici) iudicium iampridem est valdè anceps apud eruditos. Confligunt de hoc milites, & vbi steterit victoria in ancipiti esse credunt plurimi. Non assentiuntur Platonici, non Peripateticæ scholæ.

Picus Mirandula nobilis ille Comes, & Philosophiæ sacris initiatus, nec non rationum argutijs plurimum pollens, Peripateticis astipulari videtur. Ille adversus Auri æstimatio-

 nem,

nem, nonnulla produxit in medium, qualia sunt hæc.

Quòd à Medicis antiquioribus, multa magis laudata sint quam Aurum, quæ humani corporis temperamento prodesse dicunt magis, & laudata magis ad vitam refocillandam.

Quòd plures à Plinio vituperationes Auri, quàm laudationes esse perscriptas animadvertit.

Quòd sapores & odores omnium Metallorum sint quodammodo fœtidi, ex sententiâ Magni Alberti generatim data.

Quòd Aurum sordet, & tingit manus, & contrectantes inquinat, propter Sulphur quod ei admiscetur.

Quòd Dioscorides nullius ex Auro Medicinæ protulerit experimenta.

Quòd ingrato sint sapore Metalla omnia, & odore sulphureo, & ideò quòd non possint quoquo modo non obesse ijs, qui ægri decumbunt: tantum abest vt abeuntem animam suo delinimento retineant.

Quòd nulla Metalla nutriant, cum nequeant concoqui, sic vt in carnem vertantur & sanguinem; Inepta igitur penitus ad medicandum.

Hæc præcipua sint eorum quæ à *Mirandula* producuntur in redargutionem Medicæ æstimationis

mationis Auri. *Plinius* autem ac *Dioscorides* de quibus mentio fit, in Chymicorum officinis nunquam versati, commune iudicium secuti sunt: & de Auro crudo sententiam tulerunt, veluti & Magnus ille Albertus, sapores atque odores omnium Metallorum meritò vituperans. Sulphur enim extraneum (quod verum est) in generatione Metallorum superveniens, Metallicis corporibus profundius immiscetur, & tenacius ijsdem adhæret: nec est Aurum, licet perfectissimum sit Metallum, immune aut liberum ab omni maculâ. Medica autem omnis vis, non in Auro illo crudo licet obrizo cernitur, vbi crassa sua materia desultat, & fæculentia in profundo adhæret: sed vbi corporea sua moles debita præparatione subacta fuerit, Metallica etiam forma omninò destructa, non tantum superficie tenus ne recrudescat materia, sed verè Philosophicè, vt spirituale corpus evadat, & irreducibile, aut frustra sudas. In Basilica Chymica nuper edita sic scriptum reperies: Fatentur vulgares Medici Aurum Cor confortare, quod non de communi Auro mortuo aspectu saltem Cor exhilarante, sed de Philosophico, Viuo, Regenerato, plusquam perfecto, & in omni liquore solubili audiendum.

Addè insuper quod *Mirandula* ipsemet confitetur, se illa perstrinxisse non decernendo, sed disputando: quando Potabili Auro vtuntur quidam ad omnes tollendas ægritudines, atque ad vitam quantum per vires naturæ licet prorogandam. Egi (inquit) causam eorum qui Aurum potabile vellent dispendere: quod quidem ego colligere maluerim, & optarem egregiè posse ad nostri corporis aliorumq; salubritatem. Præcipuè cum constet Antonium Chyrurgum nostrum superioribus annis matronam ex foro Cornelij Pthisi moribundam, paucis diebus ab ipsa tabe liberam sanitati pristinæ restituisse, solo potabili Auro, quod ex ipsius patrui Nicholai confecerat disciplina.

Apparet ex his, quod licet *Mirandula* ambiguus quodammodo hæsitare videatur, ne forte Peripateticis contrarium sentire dicatur, manifesta tamen experientia evictus, istius Philosophiæ veritatẽ planissimis verbis confirmauit: veruntamen sub hac cautela, quod inter mille mortalium myriadas pauci sint reperti, qui potionis aureæ conficiendæ scij gnariq; fuerint.

Descendamus ad alios etiam, qui singulis in ætatibus maximè claruerunt, Philosophos æquè ac Medicos. Omnis enim Philosophica disciplina vsq; dum per suum effectũ dignoscatur, Phi-

Philosophantium testimonio vera esse comprobatur.

Raymundus Lullius summus ille Philosophus, pius, & Christianæ religionis strenuus propugnator, in intima illa Naturæ secreta ita penitus introivit, vt nihil intentatum reliquerit, vsq; dum ad supremum præparationis Auri gradum peruenerit. Multa eius monumenta apud nos extant, in quibus comprehenditur integrum magisterium veræ ac Philosophicæ solutionis Auri, ac totius eius regiminis, vt redigatur tandem in formam potabilem, & re vera medicinalem: idq; sub continua quadam orationis serie. Interea tamen geminæ præparationis scopum, & *Raymundus* ipse, & Philosophi similiter omnes ænigmaticè tantummodo insinuarunt: occultaverunt autem pro eorum posse secretum ipsum, ne indignis patefieret. Practicum posuerunt omnes sub diuersis regiminibus, multiplicibus imbibitionibus ac distillationibus vt expedit. Solidum enim hoc corpus licet perenni madefactum gurgite, nullam omnino solutionem admittit. Sed si terram hanc nostram pluuia atq; imbres sæpius ac copiosius humectent, & illam Sol suo calore & fervore iterum deliccet, successu temporis solutionis fructus prodibunt, & emolleſcet materia mellis

instar. Mellea hæc substantia Catholicon est Remedium, & potest bibi, & sumi, in vino, brodio, aqua stillatitia, aut liquore quocunq; : vt plenarie in libro suo de Conseruatione vitæ humanæ tractavit.

Arnaldus Villanovanus eodem tramite insistens delineauit Spagyricum processum Auri & Argenti simul. Vna est enim eademq; linearis via in vtroq; artificio. Quod inter Sophistas & vulgares Artistas in vsu non est. Eorum solutivum appropriatum ad Aurum, nullum habet cum Argento commertium, nec è contra.

Petrus Andræas Matthiolus celebertimus Germaniæ Medicus, petitioni Andreæ de Blawen satisfaciens in Epistola quadam quæ extat, respondet in hæc verba. De facultatibus Auri potabilis, dubium non est quin eę sint maximę. Ausim dicere, neminem Medicum absolutè esse posse, imò ne mediocrem quidem, qui in hac nobilissima distillandi scientia non sit exercitatus. Id cùm alibi, tùm imprimis in Chronicis Morbis est animadvertere, vbi tota massa sanguinea in vniverso venarum ambitu corrupta est, & referta multorum Morborum seminarijs. Hi (inquam) citra Metallica devinci vix possunt. Ea enim sola, vi ignis ita attenuantur, eamq; penetrandi vim acquirunt, vt habitum totius

totius corporis facilè permeent: cum interea cæteræ plantæ eousq; ignem non sustineant. Ac qui eiusmodi Morbos citra scientiam res Metallicas tractandi aggrediuntur, ij plerunq; re infecta, cum magno dedecore, & suo, & Artis Medicæ desistunt.

Andræas de Blaven Med. Petro Andreæ Matthiolo. S. P. D.

Sæpius sum admiratus, plurimos ætatis nostræ summos Medicos, Naturæq; indagatores acerrimos, qui cum in materia Medica cognoscenda & explicanda plurimum navarunt operæ & laboris, interea tamen Aureæ illius aquæ, magni imprimis, & nunquam satis laudati Remedii, mentionem omnino nullam faciant. Quam tamen adeò nobis commendarunt ex veteribus quidam, vt cæteris eam omnibus Medicamentis facilè prætulerint. Quippe qua, vires vtut illæ langueant, restituantur in tantum, vt reiuueneſcere vtentes, vigorēq; inde incredibilem facultatum omnium corporis recipere videantur. Eius rei causam, an in difficultate eius aquæ parandæ, quod in conficiendo Chymicos labores requirat, quos pauci sciunt, vel tanquam sordidos abhorrent; an in auaritiam & sumptuum parcimoniam referam, dubito. Complures certè esse scio, qui cum ipsi rem i-

ta

ta arduam, vel ignauiâ, vel mentis hebitudine non valerent assequi, conatus in ea aliorum industriorum hominum summopere contemnãt & elevent. Quorum ego impudentem & insciam temeritatem deploro, &c. & in sequentibus hæc superaddit: Vnicè detestandi videntur zoili isti, qui viros bonos, cum, vt vitæ vsuiq; mortalium consulant, plurium diligentiæ, curæ, laboris, & sumptuum, in inquirendis hisce Naturæ secretioribus Medicinis conferant, invide eos ridendi, mordendi, ac carpendi finem nullum faciunt: neq; tamen ipsi interea, meliora in lucem restituunt. Hæc nostra iam res agitur. Sed meliora spero.

Nec vis vlla adigat pręclaro abstistere cœpto.
Virtutis Regnum viret, æternumq; virebit.

Ioſephus Quercetanus.

Miræ actiones proficiscuntur ab Auro, cum est spirituale, & mole corporis exutum.

Aurum in conseruanda hominis vita & valitudine, & Animalia, & Plantas superat, quia constantiores spiritus habet quàm plantæ aut Animantes

In Auro summa est propugnandæ vitæ nostræ, & conseruandę Medicina.

Nihil sub Cœlo invenias magis homogeneum, magisq; simile, ac tenuioris substantiæ, tempe-

temperatioris naturæ, corruptioni seu putrefactioni minus noxium, quam pura Metallorum substantia.

Marsilius Ficinus.

Aurum ante omna probo, tanquam omnium rerum temperatissimum & à corruptione tutissimum. Calorem naturalem cum humore mirificè temperat, humores à corruptione sanat. Veruntamen oportet durissimam Auri substantiam subtiliorem facere, penetratuq; facillimam.

Joannes Fernelius.

Aurum temperatissimum, ad naturæ robur, & effectus Melancholicos, ad exoletum Stomachum, ad Cardiacos, & præter rationem mœstos, efficax.

Author Dimagoriam.

Aurum permanens in substantia Metallica, etsi aqua vitæ quam maxime subtilietur, nullâ penitus affinitate aut conuenientiam aliquam adipiscitur propinquam carni humanæ, nisi corrupta prius forma dura, & reducta ad ipsius materiam primam sufficienter purificatam & digestam. Nam sic acquirit hanc affinitatem & conuenientiam cum corpore humano, quam etiam cæteri cibi & Medicinæ præseruatiuæ possident, quas tamen hæc longè præcellit in virtute.

Bernhardus Penotus.

Aurum ablq; omni corrosiuo præparatum, absq; periculo omni ac nocumento humanum corpus sanat, omnem Morbum contagiosum pellit.

Quando Aurum venit in corpus, & à nostro Balsamo apprehenditur, tunc clarificat Balsamum sanguinis, à fumo malevolarum stellarū.

Cardanus in lib. De Subtilitatibus.

Aurum est res arcana perfectissima, temperamento æquali, ac mirabili proportione Elementalium virium compositum, cui nullum corpus mixtum æquiparari potest. Vulnus cum illo factum non inflammatur.

Aurum habet vim confortandi & exhilarandi Cor. Namq; per venas Meseraicas ad Hepar, tandem ad Cor, inde per vniversum corpus facillimè transfertur. Desiccat superfluitatem omnem à substantia Cordis, & spiritus sua claritate illuminat, confortat sua soliditate, temperamento suo temperat sanguinem, præservat putredini resistens, eundemq; purgans, domat Melancholiam & Maniam, vires ac spiritus exoletos refarcit.

Hieronimus Rubeus lib. de Distillationibus.

Nihil valentius puto ad diuturnam incolu-

memq;

memq; vitam ſervandam, iuſto Perfectorum Metallorum vſu, quòd ſubſtantia ſint nequaquā corruptibili, & quæ plurimum duret.

Aurum temperamento, ſi quid aliud, humano ſimile eſt: eamq; ob cauſam calore ſuo ferè Cœleſti, vires noſtri corporis, vitalem potiſſimum, earumq; ſedes, nempe Cor, Cerebrum, Iecur, roborat, ſanguinis ac ſpirituum ſubſtantiam puriorem illuſtrioremq; reddit.

Rubeus præterea memorat iuvenē quendam: qui cū infirma admodū eſſet valetudine, & aſſiduis pene Morbis tentaretur, innumeris generibus remediorum expertis, Auri cuiuſdam potabilis vſu ita convaluit, vt Septuagenarius iuvenibus vix cederet. Cumq; veneris deſideria inſurgerent, eius vſum intermittere coactus fuit.

Iacobus Weckerus Baſilienſis in Antidotario ſuo.

Aurum Cor, & vitalem facultatem mirum in modum corroborat. Inſeritur Medicamētis, quæ atrabiliarijs competunt Morbis. In ore contentum, anhelitus grauedolentiam tollit. Cardiacæ, Melancholiæ, Cordis palpitationi, Morbo attonito, Comitiali, Elephantiaco medetur. Ad hæc, ſpiritus animales, vitaleſq; recreat.

Si recte conficiatur Aurum potabile, mirabiles vtilitates affert. Nam tenuitate substantiæ solidas fibrarum partes altiùs penetrare potest, & per omnes expandi; sinceritate temperamenti, calorem nativum excitare ac tueri; densitate ac tenacitate, humidum radicale ac primigenium solidius ac firmius reddere, nec citò absumatur.

Iulius Palmarius.

Iulius Palmarius Parisiensis Medicus, ad annum sexagesimum suæ ætatis totus Medicinæ Dogmaticæ incubuit, & in vsitatis Pharmacis spem omnem reposuit. Tandem vero ad Metallica vel inuitus confugit, in exemplum Ioannis Fernelij præceptoris sui. Cuius laboris ac sedulitatis nunquam me pœnitebit (inquit *Palmarius*) quicquid calumniatores obganniant malevoli.

Ille in libro suo quem de Elephantiasi inscripsit, in hæc verba epilogizat. Omnium Remediorum Elephãtiacorum vires superat Catharticum nostrum Metallicum, acrem omnem ac ferinam humorum omnium malignitatem mirè obtundens, ac nihilo minus blandè adeò alvum soluens, vt pueris & prægnantibus turò dari possit. Constat autem ex Hydrargyro & Auro sic permistis atq; immutatis longa macera-

ratione,

ratione, vt vim Cathartica assequatur. Vna autē atq; eadem opera, & pituitam, & grossos omnes humores expurgat, & calidam atq; sicca viscerum constitutionem emendat. hæc ille.

Oswaldus Crollius.

Auro Natura non contemptibiles indidit vires, quas qui scit eruere & Arte tractare, concipiet Aurum quod mortuum & sterile videbatur, vivum esse & prægnans: vnde verus Philosophus mirabilem, & omnibus experendam concinnabit medelam, quæ humanorum corporum Morbis incurabilibus affectorum omnia vitia tollet.

Mitto iam Paracelsum, eiusq; testimonium copiosissima supellectile ditatum. Eius invisum nomen multorum aures haud facile ferunt. Ego igitur illum de industria mitto, ne fortè quis existimet ab illo mo novitatis avido fundatam esse hanc Philosophiam, vt Dogmatici falsò calumniantur. Imò multis retrò seculis claruerunt Philosophi, quibus hæc placita gratissima fuere.

Caricter, vt in Euonymi thesauro.

Aurum potabile bibitum, Cordi lætitiam præstat, eiusq; vires auget, & Morbos repellit. Senectutem retardat, humores augens nativos, Omnes corporis partes illæsas servat. Lepram cu-

curat: sanguinem mundat. hæc in genere. Ad particulares tandem descendit Morbos, singulis à Capite ad Calcem sua specifica assignans, quæ transmutant operandi vim ab vno membro in aliud iuxta vehiculi proprietatem.

Vt Capitis dolori, cum aqua Betonicæ.
Scoromiæ & vertigini, cum decocto Buglossi & Melissæ.
Lethargo, cum aqua ardenti & Lilijs.
Memoriam corruptam, cum fœniculi decocto & Acororum potatum restaurat.
Melancholiam submovet, omnemq; amentiam cum aqua boraginis.
Facit ad Morbum attonitum, cum aqua ardenti.
Cum Paeonie albæ radicis Luna decrescente decocta, ad Morbum Comitialē.
Ad membrorum mollitiem, cum aqua Salviæ stillatitia, aut decocto ex ea.
Ad distillationes seu Rheumatismos, cum Iridis aqua.
Ad fluxum sanguinis narium, cum aqua Scabiosæ.
Valet & Tussi, cum aqua Capillorum veneris.
In sputo sanguinis, cum Plantaginis aqua.
In Phthisi, cum aqua Mellis, & Lacte.

In dolore & abſceſſibus Pulmonis, cum aqua Cancrorum fluvialium.

In tremoribus Cordis, cum aqua Meliſſæ, & Bugloſſi.

In dolore ventriculi, cum aqua Menthæ, vel ipſius decocto.

In Calida diſpoſitione, cum Roſacea, aut Myrtillorum aqua.

In Dyſenteria, aut ventris tormine fluoreque, cum aqua Plantaginis.

In Coli dolore, cum Ardenti aqua.

In Vermium paſſionibus, cum zedoariæ decocto, aut Abſinthij.

In Hepatis tumoribus, aut obſtructione, aut aqua intercutem, cum aqua Sclariolæ & Hepaticæ in cauſa calida: in cauſa frigida, cum Spicæ Nardi decocto, aut Cichorij.

In Ictero Morbo, cum aqua Caprifolij, vulgò Periclimenos nuncupati, aut ſero Caprino.

In Lienis paſſionibus, cum aqua Fraxini, aut Tamaricis.

In Renum paſſionibus, oppilatione, & lapide, cum Tribulorum marinorum, aut Raphani, Alkekengi, aut Pimpinellæ, aut pulvere Philanthropos ſeu Aparinæ.

In

In Stranguria, & Renum vlceribus, cum Caprillo lacte.

In Menſium ſuppreſſione, cum aqua Sabinæ aut Matricariæ.

Auxilium ſterilitati præſtat, cum aqua Neperæ & Lavandulæ.

Arthriticis, Morbo articulari, Podagricis, Iſchiadicis, Chyragricis, & extenuatis, cum aqua ardenti, aut Paralyſis, aut Lavendulæ.

Peſtilenti febri, cum Acetoſæ, aut Bugloſſi & Scabioſę.

A veneno præſervat, & veneno affectos, morſoſq; à Cane rabido curat, cum aqua Tormentillę, Dictamni albi, & Biſtortę, aut aqua radicis Pęonię.

Febres quotidianas, tertianas, quartanas, in acceſſione ſeu Periodi principio exhibitum, cum aqua Scolopendrij.

Vagas & erraticas, Caulumq; cum ſcrapio violato delet.

Vtq; vnico dicatur verbo, aſſerunt Aurum potabile cum aqua ardenti nobile inducere effectum in humano corpore, omneſq; fere pellere morbos. De ipſo autem in magnis Morbis ſcrupulum exhibendum cenſent: in mitioribus, ſcrupuli dimidium: in paruis, ad duorum grano-

granorum hordei pondus, deculpa decocti ipsi miscendo.

Vt autem Potabile nostrum Aurum iuxta præscriptas hasce regulas proportione ac pondere iusto debitè administrari possit, æquum erit vt hoc Aurum quodammodo induretur, & aptum reddatur solutioni in quocunq; liquore. Quod & nos paratum habemus, ne quid desit, quod ad tanti Mysterij complementum, maximè in capitalioribus Morbis spectare videatur.

Martinus Rulandus.

Mar. Rulandus in suis curationum Centurijs mentionem facit sæpius de Spiritu vitæ Aureæ (quem nominat) Cuius vires & effectus varios quos in Morbis persanandis præstitisset, annexo Catalogo commemorat. Cuiusmodi sequuntur.

Alvum constipatam solvit.

Aperit & purgat Membrorum, venarum, meatuumq; omnium orificia obstructa.

Bilem vtramq;, Pituitam, & aquositates expurgat.

Calorem nativum confortat.

Calculos vesicæ & Renum frangit & educit.

Capitis Morbos Phlegmaticos,

Colicam frigidam & flatuosam sanat.

Cordi prodeſt, & corroborat omnia principalia membra.
Hydropem omnem, Aſcitem, Anaſarcam, tympanitem repellit.
Inappetentiæ medetur.
Ingenium acuit.
Iuventutem conſeruat.
Linguæ Paralyſim ſanat.
Lienem, eiuſq; affectus corrigit.
Morbos Chronicos & contumaces,
Morſus Canis rabidi ſanat.
Menſes retentos citat.
Mulieres fœcundas reddit.
Peſtem ſanat.
Stomachi ardorem,
Spaſmum,
Stranguriam aufert.
Tormina ventris,
Triſtitiam pellit.
Tuſſim diuturnam, veterem, & recentem removet.
Veneno reſiſtit. (pellit.)
Ventriculi flatus, ardorem, & alia mala de-
Vomitum compeſcit & ſedat.

Iſtæ, & iſtiuſmodi plures recenſentur facultates ſecretæ in Aureo ſuo ſpiritu, quem confecerat *Martinus Rulandus* Medicus.

Tædium

Tædium foret & ſupervacaneum Philoſophantium teſtimonia vlterius proſequi. Noſtra hæc oratio longius æquo (quod vereor) expatiatur. His ſupersedendum conſeo, brevitati ſtudens.

E contra *Eraſtus* Medicus alioquin celeberrimus, quæ de Auro Potabili traduntur, fabulas eſſe, & Impoſtorum nugas clamitat. Sed non ferat quis iudicium temerè de ignotis. Ille non Aurum ſolummodò & Argentum, cæteraque Metalla, ſed Gemmas etiam, Margaritas, Corallium, omnia deniq; ſubterranea ac foſſilia, eò quòd vitam non participant (vt ille vult) e Medicorum familia exterminat. Nullam enim Eraſtus aliam agnoſcit in rebus creatis vitam, quàm quæ manifeſtè vegetans eſt aut ſpirans, vt etiam Peripateticis placet. Sed nihil eſt corporale ex creatis rebus omnibus, quod non habeat in ſe latentem quendá ſpiritum Diuinum donum, alienum quid à corporea mole, quæ ad agendum penitus eſt inepta.

In ipſa Mundi fabrica, vbi primùm terræ facies & interiora eius viſcera rebus ſingulis obveſtita ſunt, Spiritus Domini perluſtravit omnia, in Cœlis, ſupra terram, in Mari, & in terræ viſceribus ad eius centrum vſque penetrans: & hoc Spiritu ſingula ſunt repleta, & erant om-

nia valdè bona. Nihil ſuperfluum invenitur, nil diminutum, nec quicquam Numinis expers. Divinitus eſt igitur infuſus rebus omnibus ſuus quidam Spiritus, qui continet in ſe occultè creatæ rei potentiam, vim, virtutem, vitam, qualem Deus poſuit in creaturis ſuis.

Mineralia autem præ alijs rebus omnibus, occultiori quodam modo viventia ſunt: vt ferri in Magnete, in Gagate palearũ attractio nobis demonſtrat. Et quamuis iſta rerum Metallicarum vita craſſiori quadam cohibeatur materia, poteſt tamen arte ſecerni, & in lucem afferri, ad perpetranda miracula in humano corpore.

Eraſtus ille, longâ verborum ſerie demonſtrare contendit, in vita carentibus, qualia ſunt (inquit) ſuperius commemorata Metallica, Gemmæ, Margaritæ, Corallium, lapides, & huiuſmodi, nihil eſſe in illis vtile quod Medicamenti rationem obtineat, cum virtus Medicinalis in vitâ ſolâ conſiſtat, vegetabili ſcilicet aut animali. Quantò ſatius ac melius ſentijt *Petrus Severinus Dana* Philoſophus ac Medicus in Idea ſua Medicinæ Philoſophicæ, ſub his verbis.

Perfectiſſimorum corporum Balſami & deſideratæ proprietates, tàm duris corporum carceribus continentur, vt favorem & benevolen-

tiam

tiam quam humanę Naturę debent, demonſtrare non poſſint. Ita Corallorum, Perlarum, Gemmarum, Auri & Argenti, reliquorumq; Metallorum virtutes, dolent ſe fruſtra in mundanam provinciam veniſſe, & Mortalium ſceleſtam temeritatem cõtinenter accuſant, quòd tantarum prędeſtinationum immemores, ad quas Naturæ providentia deſtinabantur, in peregrinos & infames vſus, tantarum rerum Maieſtatem commutaverint. Impuritatem pellis, inſcitiam mentis tegere coguntur, & doloſa ſuperbiæ, avaritiæ, luxuriæ, perfidię, adulterij, diſcordię, & mortis miniſteria ſubire. Hoc eſt, in non naturalem vſum res transferre, iniquas vſuras exercere. Inventi ſunt qui folia Auri Electuarijs & Tabulatis miſcuerunt, qui pulveres Corallorum, Perlarum, & Gemmarum ad cõfortationes Cerebri & Cordis magna ſimplicitate exhibuerunt. Infœlix mortalitas, invtilibus quęſtionibus & diſputationibus vitam traducimus. Naturę prędipuos theſauros, in quibus graviſſimorum morborũ Medicinę ab Altiſſimo collocatę ſunt, intactos relinquimus. Nec ipſi ſolùm relinquimus, ſed alios inquirere volentes, prohibemus, impedimus, condemnamus, irridemus, & Mille ludibrijs afficimus. Hęc ille.

Non enim ad ſeruilem ſolummodò vſum creauit Omnipotens ſuprema illa corpora. Non (inquam) ad explendam cupiditatis ſitim, non ad ornatum, non ad pompam, aut ad ſuperbiæ miniſteria. Altiora ſunt Arcana, quæ in eorum abyſſo recondita latent.

Preterea contra Eraſtum illum, liceat mihi opponere Ioſephum Quercetanum Medicum, nuperrimè reſpondentem ad fantaſmata illa Anonymi cuiuſdam Pariſienſis, ſub nomine (ſcilicet) ſexaginta Medicorum Pariſienſium, vno eodemq; Morbo laborantium. Ille fuſius hæc omnia exaravit.

Operæpretium eſt (inquit ille) oculis obijcere, quantus & quam pretioſus fuerit auxiliorum Metallicorũ vſus apud antiquos, quibuſue modis Antidotos ſuas illi exornarunt ac locupletarunt, quas præ omnibus commendatiſſimas habuerunt, vt citra tamen præparationem ea Metallica Remedia vſurparent. Nihilominus negari non poteſt, quin vires maiores ea aſſequantur, ac efficacius agant, ſi ſolertis Chymici induſtria depurata, abiectis ſupervacaneis fæcibus noxijs potius quam vtilibus, in vſum ſic ritè præparata revocentur. Et quamvis ſpecie verboq; tenus Galenicorum ſchola, Mineralia non ſine impio & ingrato faſtu à ſuâ pra-

practicâ deteſtentur : tamen in gravioribus Morbis omni vegetabilium derelicto ſubſidio, ad Mineralia confugit, licet ea temerè, ignaviter, & proinde inutiliter vſurpet.

In Antidoto quæ Aurea Alexandrina dicta eſt, hæc Metallica recenſentur: Sulphur, Aurũ, Argentum, Saphyrus, Smaragdus, Iaſpis.

In Antidoto è Roſis quem valere dicunt adverſus Stomachi calorem, Iecoris, Lienis, Pulmonis, omnemq; calidam totius corporis intemperiem. Cardiacis item, nec non ad omnem animi defectum ex caliditate ortum: inter cætera Metallica recipiuntur hæc: Aurum, Iaſpis, Sulphur, Cryſtallus.

Antidotus è lapide radiante, ad omnes Melancholicos affectus ac Cardiacos celebratiſſima eſt. In quam ingrediuntur Aurum, nec non lapis lazuli.

Antidotus Miripſo vindicata, quæ Dyſentericis, ac Cæliacis ſummè eſt vtilis, lapidem hæmatitem, Sulphur vivum, Alumen ſciſſile, & vſtam Calcitidem excipit.

Antidotus quæ Triphæra dicitur, è ferro, frigiditati & humiditati ventriculi atq; inflammationi, nec non frigidis & putridis humoribus è ventriculo, vniuerſoq; corpore expurgandis conferens: ſtomomaris ferri libram vnam

nam admittit, quæ ferè reliquorum ingredientium pondus ex aromatibus adstringentibus ac roborantibus constitutum superat.

Huc annectuntur Antid. Argyrophora dicta. Antid. quæ Ecloge nuncupatur, hoc est selecta. Quidam etiam ex optimis Mithridaticarum compositionibus habent, Sulphur, Nitrum, & adustum Plumbum.

Antidè zinzibere intromittit lapidem lazuli, lapid. Armenium, Antimoniũ & Aurum: in deliquijs animi aut Cordis defectibus maximè vtilis, vt ipsi venditant.

Si illi Medici, crudis eiusmodi Medicamentis, noxijs potius quàm vtilibus, commendantur ac laudantur, cur nos tanto artificio, tamq; salubri præparatione eorum virus infringentes ac innoxia prorsus, imò summæ efficaciæ ac vtilitatis ea reddentes, ab imperito isto Anonymo novitatis impudentissimè insimulemur?

Hæc ego ad literam transtuli ex responsione Quercetani ad Anonymum illum, qui vsq; adeò aspernatur auxiliorum Metallicorum administrationem: nec meliora his dare possum. Quin & Erastus ipsemet hæc omnia vel inuitus confitetur sub finem sui tractatus: vbi agnoscit Galenum ipsum, & posteriores etiam in quibusdam confectionibus miscuisse Aurum ad hila-

hilaritatem excitandam & mæstitiam pellendam. Quid reliquum est igitur quod in hac causa defensionis indigeat? Standum (ni fallor) iudicijs tùm antiquorum tùm recentium Medicorum, Dogmaticorum simul ac Chymicorum, qui vnanimi consensu admittunt in Medicinam Metallica auxilia.

CAP. 2.

Potentissima Medicinæ vis latet in Metallis.

SAtis iam dictum arbitror (quantum huic proposito inseruire videatur) Remédia Metallica admittenda esse in Medicam familiam. Proximum erit vt doceamus, istiusmodi auxilia debitè pręparata, validissimas obtinere vires in tota Medicina, tùm ad valetudinem conservandam, tùm ad Morbos profligandos.

Ad tuendam sanitatem Medicinæ conservatiuæ debent multum durabiles esse, & à corruptione remotæ. Siquidem Natura non dat quod in se non habet: nec quicquam de seipso potest exerere, nisi idipsum etiam in se contineat. At vero in vsitatis Pharmacis ac vegetabi-

libus pleriſq;, citò extinguitur omnis naturæ vigor. Quædam enim vno eodemque anno enaſcuntur, matureſcunt, & putrent: floreſcunt quædam iam, mox proximâ diſparent horâ. Nimis igitur invalidæ ſunt hæ ſpecies ad prorogandam in valetudine humanam vitam.

Idem de rebus Animalibus ſentiendum eſt, licet in his interitus etiamdum tardior eſſe ſoleat, nec tàm repentè eorum conſumuntur ignes.

Mineralia autem longiſſimæ ſunt ętatis. Diu in his Natura operatur antequam perfectionē ſuam aſſequantur. Diu in Cœleſti obedientiâ ac ſpiritualitate permanent: durante quo termino, virtutes Cœleſtes de Cœlo continuò deſcendentes, penetrāt in hęc inferiora, & vim præſtantiſſimam infundunt in ipſum Metallicum radicale: vnde Metalla, omnia Elementata facilè ſuperant. Ipſorum radicale humidum adeò conſtans eſt vt corrumpi nequeat. Nihil igitur materiâ Metallicâ magis durabile eſt: & per conſequens ſanitatis conſervativum maximum.

Iam verò quod ad Morbos profligandos attinet, quibus humanum genus ſolet eſſe obnoxium, nihil valentius eſſe puto, iuſto rerum Metallicarum vſu. Permeabiles illæ ſunt ad remotiſſi-

motissimas corporis partes, ad quas vsitatis Pharmacis non patet aditus: & pervicacissimos affectus ex altioribus impuritatibus excitatos temperant ac solunt. Siquidem Metallorum spiritus subtiles, strenuè adoriuntur fortissimas quascunq; obstructiones, omnium penè Morborum radices. Eligenda est igitur huiusmodi materia præ cæteris rebus omnibus,& præparanda in Medicinam & cibum suavissimum, ad sanitatem tuendam, & vitam absque ægritudine sustentandam, quantum per vires naturæ licet.

CAP. 3.

Inter Metalla Aurum summum obtinet in astruenda Medicina vera.

METalla septem ex Astrologorum suffragijs septem principalioribus membris humani corporis specificè respondent. Singulis illis membris singula Metalla appropriata sunt. Aurum nobilissimũ corpus, nobilissimo membro destinatur, eique inservit, Cordi videlicet, quod domicilium est vitæ. Cor scaturigo est vitalis spiritus & sanguinis, omnibus reliquis membris motum & vigorem impertiens. Hic

vigent nativus ille calor & humidum primigenium fomentum vitæ: & ex hoc solo fonte illa primò derivantur: dein in alia etiam emanant membra Cordi famulas & ministras. Hunc igitur calorem fove,& humorem nutri,ad refocillandam humanam vitam, & spiritus ac vires corroborandum. Nativus iste calor non plus æquo fervidus,sed omninò temperatus est. Nam si excessivus esset, humorem citò absumeret: si diminutus,extingueretur ilico ab humore.Humor similiter radicalis non phlegmaticus, sed totus homogeneus & essentialis esse debet, qui pabulum vitæ ministrat. Nullo autem modo eis consuli melius potest, quàm ipsis Auri qualitatibus. Aurum maximè homogeneis constat partibus,& in summo gradu temperamenti exultat. Natura sagax ita contemperavit in hoc corpore calidum frigido, & humidum sicco,vt nihil redundet aut deficiat, quod verum temperamentum minuat. Vnde ab igne non comburitur vnquàm: quia vnum Elementum protegit aliud adversus ignis pugnam. Tale quid digestibile factum, vt humanis spiritibus obtemperet, vitalem in Cordis centro calorem cum humore nativo fovet & adauget,eundemque participant cum Corde reliqua membra iugali fœdere. Aurum igitur iure optimo principatum

cipatum obtinet. Et (vt vno dicatur verbo) quaſcunque in corpus humanum vires, operationes, functiones, reliqua omnia Metalla in ſe habent, has omnes Eſſentia Auri exequitur ſola. Quin & leproſum corpus humanum invertit totum ſicuti inteſtinum in Macello, vt ipſiſſimis verbis vtar. Hauriamus igitur ex hoc fonte ſaluberrima Medicamina, ſi perfectam ſanationem graviſſimorum languorum moliri velimus.

Obiectio.

Sed arbitrantur plurimi, Hermeticam illam antiquam ſobilem & Spagyricam prolem, penitus eſſe iam extinctam: & hoc tantum Myſterium Hermeticæ diſciplinæ Naturæq; lumen, in elapſis tantummodò ætatibus reluxiſſe putant; noſtram hanc, vmbras ſolummodò rerum comprehendere,

Pauca vigent hodiè priſci veſtigia veri:

fruſtra igitur & inutiliter deſudare homines in hiſce Arcanis inquirendis.

Solutio.

Sciant autem & confiteantur omnes, quod ſemina in ſapientię theſauris abſconſa, temporibus & nationibus deſtinata fuere in omni ſeculo ex ſtatuto Dei decreto. Hæc Dei Magnalia à Deo ipſo dependent, cum vult elargitur,

& ſubtrahit. Quod liberum eſt igitur Dei donum, homines hominibus eripere nõn debent.

Iam tandem tempeſtivum videtur deſcendere ad res proprias noſtras. Quoniam igitur hoc ſubiectum quod nobis iam præ manibus eſt, tractatus huius ſuggeſſit argumentum: & quoniam hæſitare ſcio quamplurimos, vtrum Medicamentum illud noſtrum, quod Auri poculenti nomine inſigniri voluimus, ſit ex Auro obrizo præparatum (vt publice datur) aut conflatitium quid (quod illi clamitant) ex vitriolo, Salis oleo, Sale Tartari, aut ſimilibus: operæptetium duxi, & omninò neceſſarium, hunc omnibus ex animo ſcrupulum vt evellam.

Primum igitur (agendum eſt enim cum Philoſophis, & cum ijs qui in hac provincia per aliquot fortaſſe annos militarũt) totius regiminis noſtri quo vtimur in hoc Magiſterio, nos ſpecimen hic ponemus, Theoriam ſimul ac Praxim: vt ſciant artis filij & Myſteriorum naturæ indagatores, non eſſe hæc inanis oſtentationis ludibria, non impoſturæ inſignia: nec aliunde eſſe petita, quam ex ipſis Spagyricæ artis principijs certis: quæ vt cæterarum rerum Elementatarum omnium, ita & ipſius Auri ſolidiſſima docet diſrumpere membra, & Eſſentiam eius evocare, vt humanis ſpiritibus tan-

tan-

tandem obtemperet. Gratum opus languentibus ægrotis: ingratum fortaſſe ijs quibus diſplicent hi conatus. Tu tamem perge,

Quô ſuperum decreta vocant & ſancta voluntas.

Tu quoq; præſenti qui nos hoc munere donas,

Et celſum Dux prodis iter,

Qui tectos naturæ aditus, qui ſacra recludis

Atria, & amiſſæ reſtauras Artis honores,

ſurgentem ægrius herbam

Horrentes inter ſpinas, tribuloſq; feroces,

Irrora:

Informis non ſemper hyems Saturnia fundat

Frigora, & algenti contriſtet Sydere terras;

Sic mihi læta ſeges plenis florebit ariſtis.

Liceat mihi cum Philoſopho ſic Carminibus perorare.

CAP. 4.

Myſterium Auri ſolvendi, & per Alembicum elevandi.

COrpus Auri ſolidum, indiget præparatione longâ, atque operatione continuâ: vt primò

primo calcinetur, poſtea ſoluatur. Calcinatum enim corpus quod ſolidum prius erat, iam diſcontinuum evadit,& veluti impalpabile quoad tactum, magis quàm prius ſolutionis ſuſceptivum. Non calcinatum ſolutioni nimis erit contumax. Neq; tamen cum rebus corrodentibus, aut humanæ naturæ infeſtis calcinationem moliri debemus; vt vulgò fieri ſolet, per aquas (nimirum) fortes, ex vitriolo, Alumine, Nitro, & ſimilibus. Ablutiones enim licet vigeties repetantur, venenatas impreſſiones aquarum fortium auferre nequeunt. In verâ ac Philoſophica calcinatione, nullæ reſidiuæ fiunt cruditates, aut venenatæ impuritates vomitionum, reſolutionum, palpitationum Cordis procreatrices. Cavendum ſemper ne ex huiuſmodi malitiâ, aliquid in Medicando damni patiamur.

Calcinatum hoc corpus Spagyrico ritu in vaſe vitreo collocamus: cui affundimus aquam Cælicam Raymundinam dictam: quam protinus ebullire conſpicies, & in altum aſcendere abſq; alio calore. Ceſſante ebullitione, & iuncturis peroptimè clauſis ne quid reſpiret, in temperato calore per aliquot dies ſtatuimus. Ita ſenſim aqua hæc noſtra flauo colore tingitur, ac ſi Croco perfunderetur. Quod clarum eſt evacuamus in aliam ampullam per inclina-

tionem

tionem cautè ne turbentur fæces. Aliam affundimus aquam priori ſimilem iteratis ſemper vicibus, vſq; dum vlterius non coloretur aqua. Omnes coloratas has aquas ſimul collectas, per lentiſſimum Balnei calorem ediſtillamus. Exit aqua clara (vt prius) Materia Auri ſoluta, ſubſidet in vitri fundo Mellis inſtar, ſolubilis in quocunque liquore.

Dura illa compages iam ſoluta eſt, & Metallica Auri forma omninò deſtructa: adeò vt in nullum vlterius Metallum reduci poſſit. Interim tamen nullâ ignis violentiâ devaſtari poteſt hæc ſubſtantia, aut in favillam aduri, quod perfectionis Auri certiſſimum eſt ſignum. Iſta enim ſolutio, eſt ſub conſeruatione ſuę ſpeciei, & eſt ſolennis ac verè Philoſophica, non corroſio illa ſophiſtica & vulgaris. Præterea ſuum humidum primigenium conſeruatur integrum, quia noſtrum hoc agens Auro ipſo contemperatum in natura eſt, non contra naturam, vt ſunt aquæ fortes, quæ non omninò ſunt de intentione Philoſophorum. Ex contrariorum enim coniunctione commixtioneq; corrumpuntur ſemper Eſſentię rerum, vincente prædominanteq; contrario. Vera autem ac Philoſophica illa ſolutio fieri ſemper conſueuit cum rebus in natura temperatis: ita non irritatur natura Auri, nec

vim vllam, aut violentam inimicitiam perſentiſcit.

Temperatum id quod requiritur in hac Philoſophia ita complexionatum quid eſt, vt hoc ipſum recipiat & incorporetur cum eo cui fuerit adiunctum, ſic vt veterem & ſuam complexionem haudquaquam patefaciat amplius, ſed virtutes illius tantum quod ei fuerit adiunctum. Et ob hanc cauſam Mercurius Philoſophorum cognominatur, & Mercurio Planetæ aſſimilatur. Recipit quãcunq; impreſſionẽ veluti cera, & omnium horarum dicitur eſſe homo. In ſphæra Ignis, igneam vim edit: in ſphera Aeris, aeream: & ſic in reliquis. Atq; in hoc elucidatur etiam illud Raymundi, in confectione Medicinæ ſuæ ſecretiſſimæ atq; vniverſalis; vbi cum aqua ſua Cælica vno eodemq; Menſtruo, centum quadraginta trium ſpecierum ſelectiſſimarum Eſſentias evocat: Mineralium (nimirum) Animalium, ac Vegetabilium rerum: Vt ex Auro, Gemmis, Margaritis, Corallis, & Ambra: ex terra ſigillata & Bolo: ex Silicibus combuſtis: ex Oſſibus, Cornibus, Radicibus, Stirpibus, Frondibus, Seminibus, fructibus; ex humano ſanguine: ex Saccharo, Melle, Manna, ex Terebinthina: ex Gummis, & ſuccis plurimis: Iſtarum ſpecierum omnium Animas,

Tin-

Tincturas, Essentias evocat, & suas illis participat reciprocè vires, vnde & earum etiam operationes adauget. Disrumpit solidissima Auri & Argenti membra: & teneros Rosarum flores, Gariophillorum & Anthos, consimili attritu, & eodem planè artificio, non corrumpit, adurit, aut inficit. Expertus ista loquor de proprio nostro Mēstruo verè Raymundino, cuius adeò amicabilis & blanda est solutionis actio in rebus omnibus ac singulis, vt agens vniuersalis dici mereatur. Robustissima enim quæcunq; corpora cum debilissimo, temperat in vno gradu. Hoc est illud de quo Crollius, sic loquitur. Aqua sapientiæ Philosophorum vna est, quæ omnia Mettalla ac lapides ab impuro puncti quaternatij coagulationis vinculo Philosophicè & naturaliter liberat: nec est sub Cœlo modus alius dissolvendi Philosophicè corpus Solis, quàm per vniuersale menstruum Mercuriale Philosophorum totius Naturæ secretissimum. In sequentibus etiam addit. Qui Dei benignitate fontem vniuersalis Menstrui attingit, ille ex Philosophorum veridico relatu poterit non solum omnia ac singula Metalla, verum etiam lapides tàm nobiles quàm ignobiles, ac Minerales etiam eiusdem beneficio naturaliter & radicaliter in sua tria resoluere, qui resolutus

& potabilis liquor regeneratus, ſeparatis ſponte in fundo fæcibus, poſteà à pie-docto Medico vſibus humanis pro ſua voluntate & arbitrio ſecundum Morbi exigentiam legitimè accommodari, & ſtupẽdo ſucceſſu adminiſtrari poteſt. Atq; hæc de Menſtruali agente noſtro dicta ſint, ne calumniandi anſam captet quiſpiam ex ſolutione noſtrâ. Nos corroſiua quæcunque è noſtro Magiſterio exterminamus, & quæ contra Aurum complexionata ſunt omnia.

Sed vt meum propoſitum non deſtruatur, vlterius progrediendum cenſeo. Namq; hic primus eſt tantummodò operationis gradus: verus tamen ac Philoſophicus, tutus in Medicando ac ſalutaris. Nos in via tantummodo perfectionis potionis aureæ etiamdum inſiſtimus.

Diducas (alios adhuc) riuos fœcundo è fonte beatos.

Qantas autem in curandis Morbis ſuſtineat Aurum vires ſub iſta mellis forma exiſtens, ab eventu clarum eſt, & aliorum iudicijs hoc relinquo. Nos enim per annum integrum & amplius eodem vſi ſumus optimo cum ſucceſſu, in graviſſimis Morbis, & hominum opinione deſperatis, antequam tranſire fecimus per Alembicum tincturam ipſam ſeparatã a corpore.

Pro-

Proximum igitur regimen est iuxta Spagyricum processum, vt separatio fiat Spiritus à corpore: nimirum vt tinctura elevetur, & per Alembicum transeat in recipiens vas. Ita purũ, quod est anima, separatur ab impuro, id est, corpore. Nam virtus actiua & potentissima vis, in Tinctura duntaxat existit. Hoc vt dextrè fiat sic progredimur.

Coloratas illas superius commemoratas aquas, non in Balneo distillamus (vt supra) vsq; dum deveniat Aurum in formam mellis, sed per cineres elevamus, quæ fortiorem sustinent ignitionem. Ita anima Auri, quæ in spiritu dicti menstrui hospitatur (vehiculo inquam suo proprio) veluti in ventre venti portatur. Ascendit in caput Alembici, & guttatim decidit in recipiens vas sub colore rubicundissimo. Terram autem Auri in vitri fundo conspicies, nigram & siccam veluti rem mortuam, spongiosam item & leuem. Non tamen proijcias has terras quæ sunt nigræ & siccæ, vt suadet Philosophus.

Distillatum hoc Menstruum, & vna cum Essentia Auri mixtum, in cucurbita vitrea munda, cum suo Alembico ac recipiente, iuncturis optimè sigillatis collocamus in Balneo tepido. Blando hoc calore distillabitur tibi aqua clarissima. In vitri fundo remanebit tinctura quam

optas. Tincturam hanc per vini ſpiritum ſolvimus: ſpiritum ſeparamus alternis vicibus: & in hunc modum colorem illius clarificamus (vt Philoſophi verbis vtar) hoc eſt, ad gradum puritatis ſummæ exaltamus. Hæc eſt vera tinctura Auri à Philoſophis tantopere decantata, quâ nos fruimur, & manavit ab altiſſimo. Hæc tinctura, ſummum in expurgando, renovando, reſtituendo, vniverſi corporis ſanguine myſterium continet (vt in Archidoxis habetur.) Eſt etiam Eſſentia ipſa Auri, ſic dicta, quia tinctura rubea tracta ſeparataq; fuit à ſuo corpore, vt habetur in libro de Contracturis, vbi Paracelſus diſcrimen ponit, inter Potabile Aurum ſic ſimpliciter dictum, & Eſſentiam Auri, quæ in altiori gradu collocatur, & in longè minori doſi exhibetur.

Altera enim illa Mellea ſubſtantia cuius prius memini, quæ continet in ſe Spiritum ſimul ac Corpus auri, quæ nondum per Alembicum tranſijt, Potabile Aurum nuncupatur, à Philoſopho, eo quòd redigitur in ſubſtantiam quæ bibi poteſt, vna cum alijs ſpiritibus & liquoribus. Nullam igitur nobis impoſturæ notam invrere debetis (ô viri laureati) ſi eodem nos vtamur titulo, qui vtramq; poſſidemus: primam ſcilicet ſolutionem Auri in mellis formam redactam,

dactam, solubilem in quocunque liquore velut mel ipsum, & revera potabilem, vti solutum Mel; atque Tincturam, Animam, siue Essentiam ipsam Auri separatam à suo Corpore, atque in altiori præparationis gradu existentem, & Potabilem etiam.

Obiectio.

Sed instant plurimi, qui fidenter affirmant Potabile Aurum nullum esse aut nuncupari debere, nisi post completum Elixir, siue lapidem Philosophorum, in quo est materia sanitatis ac divitiarum simul. Vtrunque enim ex eodem fonte fluit. Et cum Crysopæiam siue Argentopæiam non agnoscant prudentiores, altioriſque ingenij homines, de Auro etiam potabili sententiam dicunt.

Solutio.

De Metallorum quidem Metamorphosi, ex omnigena Philosophorum lectione inquirere licebit. Quod Medici est ego tracto: reliquum in suo valore maneat. Et licet non desint plurimi qui existiment in Auro semen esse Auri ad propagationem aptum,

Nam simili semper frondescet virga Metallo. vt cecinit ille.

nos tamen illa ad quæ vocati non sumus relinquimus, & alijs commendamus, qui otij gratiâ

res

res novas tractant: & dicimus, quòd vna est Alchymica intentio ad transmutationem, altera ad Medicinam tantùm: vt patet ex diversis regiminibus, & signis demonstrativis in vtroq; opere apparentibus. Medicus suum probè exequitur munus, si ponderosum Auri corpus leve reddat: durum emolliat: si indigestibile, digestioni obedire faciat, & humanis spiritibus obtemperans: si Metallicam Auri formam exuat, novamq; inducat irreducibilem. Longè aliud requiritur ad proiectionem Metallicam, de quo non est hic vlterius disputandi locus. Nobis sat sit docuisse, Artem potionis Aureæ conficiendæ veram esse & certam: Potionem similiter ipsam summam esse Medicinam.

CAP. 5.

Petit Author publicum examen fieri veritatis huius Mysterij per oculatos testes, aut silentium imponit oblatrantibus sempiternum.

SVbvereor ne hæc quę dixi omnia, tanquàm inanis ostentationis ludibria condemnaverint ij, qui norunt quàm multi nobilitate, opulentiâ, eruditione, atque acumine conspicui, in

in eadem quâ nos Spagyricorum provinciâ per tot annos militarunt, frustra tamen & inutiliter desudarunt, vt ab eventu clarum est. Mirum igitur quod ego, non electus vnus, sed relictus ex omnibus, id mihi pollicear, quod alijs multò melius (quod fateor) vndiq; instructis concessum non est: vnde & imposturæ eximiæ reus esse existimor. Quid iam agendum, vt me expediam à tanti criminis suspicione? Scio ego quantis fluctibus me obiecerim. Sed esto: fluctibus superatis, leviori posthac vtemur remigio. Quare, vt me ab omni suspicione liberem, nihil mihi magis in votis est, quàm vt tres, quatuor, aut plures (quò testatior fiat veritas) adversarij mei huius Mysterij spectatores constituantur; cum quibus totidem alios iudicio æquè maturo, ingenijs autem paulo mitioribus, adesse, reiq; gerendæ interesse velim. In quorum conspectu, nisi quod in me suscepi, nullo fraudis fuco adhibito, effectum dedero, ac Mysterium verbis iam initum re complevero, nullam deprecor infamiam. Quod si non impetravero, illud saltem opto, & (quod æquum est) postulo, vt liberior in posterum veritati fiat transitus.

Tu, si quid noviſti rectius istis,
Candidus imperti; si non, his vtere mecũ.

Hæc si imposturam vllam sapiant, detegant eam eius æmuli, aut in posterum semper conticescant. Clam (quod scio) indies me petunt criminibus suis falsis. Sed non est ex omnibus qui me impostura coram redarguit. Indixi bellum apertum: veritas non quærit angulos, nec metuit pœnas. Non sum ego multum solicitus, vt hisce viris bonis satisfaciam, quibus (mehercle) non persuadebo vnquam, etiamsi persuasero. Vobis autem Britannię Magnæ inclyta soboles, qui nobili stirpe nati, verâ nobilitate clari estis, vobis (inquam) hæc scripta sint: vobis & seritur, & metitur: vestrâ interest hæc noviſſe. Interest (inquam) quia vestra tunc res agitur, paries vbi proximus ardet. In Particularibus insistere nolo. Recordemini tamen mecum (si placet) perijsse hac ætate plurimos, quibus Cathartica propinarunt, ipso Morbi statu etiamdum in Naturæ silentio requiescente. Interim enim Morbi occultas habent plerunq; generationes atq; inviſibiles: iuxta illud Galeni. Partes licet corporis in superficie constitutæ, vna cum affectuum Idea facilè sensibus deprehendantur: tamen qui in imo corpore latent affectus, exercitatum ratione virum desiderant. Sed licet maximè exercitatus sit Medicus, quãdoq; tamen bonus dormitat Homerus. Indica-

tiones

tiones Morborum ſæpenumero diu ſilent, & omnes humani ſenſus obſtupeſcunt; miramurq; ſæpius ex lævibus occaſionibus, tantas ſymptomatum calamitates ſuperveniſſe. Quid igitur agendum Medico ineunte Morbo accerſito, vbi ſenſuum ſubtilitates adhuc deficiunt? Si omninò deſtituatur æger Medicinali levamine, dejicitur ille citò ad triſtitiam & deſperationē. Medicus etiam in opprobrium ducitur & contemptum. Regendus fortaſſe infirmus iuxta præſcriptos veterum Canones, rebus temperatis, & temperamento finitimis, quæ vel non immutant corpus, aut ſi immutant, nociva impreſſio corrigi poſſit facillimè, vt ſuadet Arnaldus de Villa nova. Sed nec hoc tutum erit conſilium ſemper. Venenoſi Morbi ſæpiſſimè infeſtant: & populariter debacchante Peſte licebit cernere, non infimam ſolummodò plebeculā, ſed illuſtres familias Peſte contaminatas, primarioſq; Cives divitijs affluentes, Peſtilentiæ vis adeò cita eſt, & occaſio præceps, vt nullam omnino admittat moram. Præcipuum ſit igitur in Medico qui ægrotum curat, vt Cor bene defendat; poſtea Morbum ſtrenuè aggrediatur.

Variolæ ſimiliter, Morbilli, & huiuſmodi omnis internalues, protinus protrudenda eſt

ad exteriora, rebus ad id appropriatis, ne venenum Cor ipsum petat, & subitò interimat. Omnis autem purgativa facultas, venenum ad interiora trahit, & amicam ebullitionem (quæ fit quandoque Naturæ solo impetu vigoreq; strenuo) impedit ac retardat, vnde retro fluit infestans virus. Triste fatum decumbenti, vbi sic delinquitur. Tua igitur iam res agitur quisquis sis: venenosi enim morbi vbique grassantur, etiam in ipsa Aula Regia; nec hisce Remedijs obtemperant latitantes illi Morbi: Intenditur potius eorum virus. Quantò satius ac utilius consuluit nobis in his Sever. Dana, vbi (inquã) ingruentis Morbi iudicium fuerit adeò anceps, Si occultas (inquit ille) Morborum provincias accedere velimus, internas & cõstantes rerum proprietates scrutemur, quales sunt in supremis illis corporibus: Auro, Argento, Gemmis, Margaritis, Corallis: hisce comitibus, ducibus ac nuncijs, occultas Morborum radices inveniemus, & inventas placidè auferemus. Tutum est consilium: acquiescite in hoc, vt benè sit cum ægrotis vestris. Sed displicent hi conatus, requiruntur labores, vigiliæ, ac sumptus. Redibit tamen vobis semper cum fœnore & labor & sumptus. Novas autem curationum Ideas in Medicinam introducere consentaneũ esse

esse non iudicatis. At hæc disciplina antiquissima est longeq; verissima. Ab ipso Hermete Trismegista, proximè post deluuium originem duxit. Hæc est illa vera Medicina quam Dei eloquia laudatam volunt: non autem culinaria altera ars quam plebecula admiratur, quæ tamen nec laboriosa est, nec profundè quæsita:

Auriferos (autem) inter riuos Nepturnia Thetis
Ducit læra choros, vitreisque exultat in vndis.

latenter enim quiescit in Auro præcipuus Naturæ thesaurus: hunc eruere nos conamur veluti ex imis terræ penetralibus, ad perpetranda miraculosa in sanatione Morborum: quem adepti, eccum Medicinam quæ occultos morbos perrupere cogit, manifestos extirpat. Apta sunt hæc arma & congrua ad quamcunq; militiam: tuta, iucunda, & summarum virium.

CAP. 6.

Quod Aurum Potabile vniuersalis Medicina dici mereatur.

EST quædam vniuersalis curandi ratio apud Philosophos, quæ maximè vniuersalis & suprema nuncupatur. Materia huius operis gradus excellentioris est, quàm aliorum omnium Arcanorum: quorum quidem virtutes, vires, & proprietates continere dicitur omnes & præcellere. An hæc Medicina parari possit, in controuersiam vocatur quæstio. Optanda esset vniuersalis illa, sed paucis concessa fuit. Eam nos in valore suo relinquimus. Alia sunt intermedia Arcana, vniuersalia tamen Remedia, sed subalterna. Hæc valdè appropinquant ad proprietates & conditiones vniuersalium Curationum, & æmulantur ipsas. Capitales illi Morbi, quorum Monarchia inexpugnabilis censetur à plurimis, hisce remedijs sæpissime obtemperant. Huius ordinis Arcana quæ ex Auro prolicita fuerint, ex testimonio omnium Philosophorum pretiosissima sunt & summarum virtũ, si Spagyricâ Arte ritè præparentur. Essentia Auri quæ potabilis est in omni liquo-

re,

re, ex disciplina *Ray. Lullij*, confert vnicuiq; pro quacunq; infirmitate, vt habetur in libro suo de conseruatione vitæ humanæ, & in libro Mercuriorum, & libello Elucidarij. Et valet ad omnem humanam infirmitatem, vt apparet in libro de Medicina secretissima. Huic sententiæ astipulantur alij etiam Philosophi. Adæquat (inquiunt) humores inæquatos: Vitales omnes spiritus mirificè roborat: & infinitis alijs dotibus ornatur Aurum, quæ in particulari Medicina non cernuntur vnquam. Illa erroris plena est: altera omninò secura. In Particulari sanatione fructus solummodò tolluntur: Symptomata, Paroxismi, dolores mitigantur: excrementorum evacuationes instituuntur (vnde debilitatur natura vt plurimum, idcircò corroborationes adiunguntur) sed fixioris Morbi radices vix extirpantur vnquam. Seminales Morborum tincturæ residiuę fiunt, & novos per intervalla cruciatus excitant. Particularis tamen sanatio cum vniuersali Medicina adiuta, vniuersalis curationis officio sæpè fungitur, impuritatum radices consumendo, & natiuam virtutem confortando.

Vniuersalis autem ac perfecta sanatio illa dicitur, vbi operationes non sunt evacuationes illæ vsitatę & excrementitiæ, quasi Crapulâ laboraret,

boraret, copiosiores fortasse quàm vires facilè ferunt: sed vbi illa absolvuntur quæ desiderantur, eiectiones spontaneæ & humanæ naturæ consentaneæ, per sedes, per vrinam, per sudorem, per insensibilem transpirationem: quæ quidem omnia perficiuntur cum vna eademq; Medicina, resoluendo, consumendo, dissipando impuritates morbosas, & corroborando, consolidando, custodiendo innatum Microcosmi vigorem. Istiusmodi curationes omnes, quæ roboratione, sedatione, & mitigatione absolvuntur, tutissimæ sunt, præstantissimæ, & altissimæ. Tales omninò exercentur operationes in poculēto Auro, cuius spiritualis vis à corporea mole libera, altius penetrat, lociſq; distantibus facilè actiones imprimit, collapsas spirituum vires refocillat, corroboratq; innatum robur aduersus internum hostem quemcunq; demum Morbum. Meritò igitur inter vniuersales Medicinas annumeratur.

CAP. 7.

De multiplici vsu ac viribus nostri Potabilis Auri.

HÆc de Potabili Auro Medicinali tantùm (non illo transmutatorio) à Philosophis

phis decantata sunt. Nostrum autem Magisterium ex Auro de quo iam habetur quæstio, quantas & quales sustineat vires, in profligandis Morbis, & atrocioribus affectibus contemperandis, probatione non indiget vlteriori, quàm oculari experimento & quotidiano. Non desunt vbiq; locupletissimi testes, in Aula Regia; in Ciuitate hac celeberrima; deniq; per vniversam Britanniæ nostræ Insulam.

Dirum illud vomitionis malum, vbi omnia ingesta reijciuntur crebrò, tàm alimenta, quam Medicamenta cum assiduo cruciatu ac tortura totius corporis (lugendum spectaculum) Indomitum inquam atq; inexpugnabile hoc malum, portiuncula minima potionis nostræ Aureæ compescit ilicò. Latitantem enim intus quemcunq; hostem semper domat, & mitigat ferociàm eius, eumq; temperat ex temperata sua natura. Nunquam non victor evasit Essentia ista.

Vt vomitum, ita & alui fluxum nimium sistit: non constipando ventrem vt moris est, quod novum sæpenumerò faceßat negotium, vide etiam posterius malum priori penitus quãdoq; evadit: sed confortando collapsas membrorum ad spiritum vires, aut redundantium humorum acredinem ac ferociam nimiam

manſuefaciens. Ita tamen immoderatum fluxum reſtringit, vt non deſit debita ac quotidiana excretio, naturæ noſtræ conſentanea.

Vrinæ ſuccurit difficultati: eiuſq; ſtillicidio ex acredine confluentium vrinarum, aut propter infeſtos humores de corpore emanantes.

In Epidemicis & Peſte correptis Catholicon eſt Remedium, ſi tempeſtiuè ſumatur. Graſſante nuper Peſte in hac Ciuitate, teſtimonia apparebant ſatis ampla.

In ardenti febre, & acutis huiuſmodi Morbis, vbi ſpiritus incendio flagrant, hæc Medicina dicto citius (quod aiunt) vaſorum Naturæ orificia obſtructa deoppilat, ſpiritus liberat in refrigerium Cordis iam effervescentis, madidumq; paulatiuè inducit ſudorem ſanitatis prænuncium.

Reſoluta rigore membra ita vt motum & ſenſum amiſerint, quandoq; etiam loquelam ipſam, reſtituta ſunt ſolo potabili hoc Auro, ex eo quod blandum (vti aſſolet) promouebat citò ſudorem.

Non ſoporiferum eſt aut ſtupefactivum: attamen poſt vigilias, conciliare ſolet ſomnum quietum ac profundum, maximè in viribus longâ ægritudine deiectis, in tabidis, in parturientibus ad ſummam debilitatem proſtratis,

ab-

abortum patientibus, & prægnantibus infirmis: non autem opiaticâ vllâ vi, sed proprietate confortativâ, omnes passiones doloresq; suaviter sedans, calores extinguens, turbatos spiritus & abiectos suo delinimento refocillans: sedat etiam dyscrasiam febrilem.

Quid excellentius in tota Medicina? quid optabilius, quam blandum in hunc modum conciliare somnum, absq; omni incommodo? Sternit enim viam rectâ ad salutem. Ingrati sunt erga Deum atq; homines, qui Dei hæc Magnalia sepulta velint.

Alias quascunque Medicinales eius vires lubens prætereo: longum esset ites ad omnia; Summa sequor. Non tamen pigebit huc attexere testimonia quædam honorifica in confirmationem eorum quæ superius sunt posita. Nuda nostra assertio, vix (fortasse) merebitur fidem. Hæc ego ex vernaculo sermone vti decuit transtuli; litera scripta apud me manet.

CVm essem apud venerabilem Antistitem, mihiq; plurimis nominibus colendum, Episcopum Wintonienſem, post varios hinc indè collatos sermones, tandem de Auro tuo potabili sententiam meam postulabat. Respondi, Aurum potabile inter omnia quidem Medicamenta facilè primas tenere, si debitè præparatum ritè administretur. Cuiusmodi autem illud tuum esse, octo his vltimò elapsis diebus certo experimento deprehendi. Quatuor enim sunt anni ex quo nurus mea cum magno intuentium stupore, continuis ferè Epilepsiæ ab vtero paroxismis, & formidolosis convulsionibus correpta fuit. Adeò vt ad eam Stomachi debilitatem adducta fuerit, vt nec cibum, nec liquida, nec Medicinas, absque vomitione & animi deliquio sumere posset, quamvis Galeno-Chymicas Medicinas permultas hauserit, à Doctore Chanello, viro in vtroq; genere erudito præparatas. Hæc ego gravia Symptomata præsens intuitus, coram reverendo Præsule vices illius multum lugebam, negaviq; quicquam ei profuturum, nisi fortè aurum potabile præberetur. Hic ille, pro solita sua misericordia & charitate, infit ad manum illi esse de tuo, & quidem si illi porrigerem, mihi libentissimè præ-

præstare velle. Accepi conditionem, statimq; post reditum meum qui fuit die Dominico vltimo, illam reperi decumbentem, oculis in caput retractis, manibus retrò contortis, thorace admodum elevato, in corpore autem strepitus audiebatur, tanquam sonitus aquarum multarum & flatuum. Aurum potabile exhibui, atque intra semihorulæ spatium, omnia illa gravia symptomata evanuerunt, quæ quidem à primâ syncope ad horas 24. nunquam antea cessaverant, & erant fermè continuæ. Ab inde carnes edit, quas quidem in mensem antea non gustaverat: easque retinuit, quę paulò ante ne potum quidem continuerit: eo vsque revaluit. Et si possim efficere vt soluta sit, vt peccantes humores præcipitet, non dubito quin præter omniũ opinionem convalescat. Quod si fiat, Auro tuo potabili acceptum feram, vt Medicinæ præstantissimæ & legitimè præparatæ. Nec non possum te, vti virum dignissimum colere, deq; patria optimè meritum, qui tantam hanc Medicinam in lucem attuleris. Quocirca noli putare (reverende Doctor) me Auro tuo potabili detraxisse quicquam, sed illud potius de hoc tanto bono impensius laudavisse: cuius quidem facti mei testes habeo & frequentes & vberri-

mos, & in his (certò scio) principem Episcopum Wintonienſem. Vale.

Tui ſtudioſiſsimus Tho. Leuknerus Medicinæ Doctor.

GRaſſatur hic inter nos (egregie Doctor) Morbus quidam novus ortus, qui Caput, Stomachum, & oſſa totius corporis ita afficit, vt alios in Phreneſim, alios etiam in Maniam adigat. Nõnullis in domo patris mei hoc Morbo correptis, Aurum tuum potabile propinavi: quo quidem & citò & indubitò liberantur. Si quidem Morbus invaluerit, paulò tardius reſtituit. Si ſtatim poſt acceſſũ Morbi ſumatur, vim eius ita retundit, vt graviora ſymptomata non ſentiant. Vtcunq; ſe Morbus habet, Medicina tamen tertiò aut quartò hauſta, illum profligat. Hiſce experimentis penum omnem exhauſi. Peto igitur à te vt penuriam meam reſartias. Curſori iſto vncias trade quatuor, in quas ab illo accipies ſolidos viginti.

Vale, Barkhamſteed.
13. Auguſt. 1609.

Tuus fidelis H. Cary.

Poſt

POst tuum nuper à me discessum, pauperem quendam è villa nostra soló auro tuo potabili restitui, qui diè Solis vltimò in aurorà subitâ Paralysi mutus remanserat per totum illum diem. Sub noctem autem, & sensus omnis, & motus tibias eius vsq; ad genua deseruerat. Vtinam ità cum mea filiola operetur, vt saluam identidem & valentem restituat. Vale.

Augusti. 31. 1609.

Tui amantissimus H. Cary.

SErvavi apud me, vti pretiosum aliquem thesaurum, aquam illam quam Autum potabile nominas, quam termino Trinitatis à te acceperam. Servavi (inquam) donec coactus eam necessitatibus amicorum condonavi. Erant enim hic duæ nobiles Dominæ adhuc à partu languidæ decumbentes: quarum vna in Causonem inciderat: ambabus dubia salus; erant etiam prorsus insomnes. Hausto autem tuo liquore aureo, & somnum, & solitas corporum vires, & animorum lætitiam recuperaverant. Et cùm tantas eius vires deprehenderim, nollem eo planè destitui. Peto igitur vt vncias mihi duas illius ipsissimi liquoris transmittas, Nuncius iste pecunias numerabit. Et cum proximè

Lon-

Londinum accessero, & te videbo, & tibi de Medicamento hoc, gratias, vt meritus es, agam. Kirbiæ, Decemb. 10. 1609.

Tuamantissimus

Walterus Hastings.

DIci vix potest (reuerende Dr. Antoni) quantâ animi lætitiâ perfusus sum, quòd tàm fœliciter Auro tuo potabili Comitissa Dorcestriæ vsa sit. Eoq; magis lætor, quòd vxoris meæ suasu illud assumpserit. Hac ipsâ quâ scribo aurorâ dignissimo Comiti Marito eius in Aula Regia fiebam obvius. Hic mihi retulit quàm mirabiliter, quàm celeriter aqua illa Dominę suę vires labefactatas recuperasset, adeò languenti antea & insomni, magnasq; tuo nomine vxori meę gratias habuit, quod te adduxerat. Hoc ego arripui, & indicavi quanta anteà pręstiteras eo solo liquore in vxoris meę sanatione, illâ admodum insolenti quidem, & de qua te plurimùm amem. Dixi quos angores perpessa est: dixi quanta vitalium spirituum consternatione percussa: dixi quàm fuit vicina morti, è cuius faucibus ita erepta est, vt cum aquam tuam ter gustasset, & quies, & cibi appetentia, & cætera signa sint consequutæ salutis: quam etiam infra quinq; aut sex dies integram

& il-

& illæsam recuperavit. Huic autem tanto tuo beneficio id reddam quod habeo, summum nempe vt illud præclaris tribus meis amicis prædicem, qui tuâ operâ imposterum vsuri, maiora tuis studijs præmia repẽdant, quam meæ fortunæ tenuitas patietur. Rogo te vt huic tabellario vncias quatuor firmiter clausas ad me des: has rus mittam. Si eo successu quo priorem meam copiam in vrbe distribui, nonnullas (certò scio) gratias merebor. Nulli enim (audeo dicere) nulli adhuc medicamentum illud impertivi, cui mirificissimè opem & salutem non attulerit. Nominibo tantùm duos: filium meum & malo & Medicamentis tabescentem, & dilectum fratrem Tho. Lewknerum. Perplures silebo, & famulos meos & vicinos. Vale. Ianuarij. 7. 1609.

Tibi verè amicus

Lodovicus Lewknerus.

Recapitulatio opusculi in summa abbreviata.

VT huic tractatulo imponam finem, præmissa quæcunq; sunt, in veritatis Philosophicæ indubitatæ attestationem scripta sunt. Manualis experientia quæ mihi ab Altissimo concessa est, & comprobauit sæpius, & palam (vbi ad id vocatus fuero) confirmabit hæc omnia. Non ego alicuius iudicium exhorresco. Si quis ambiguus hæsitet probe confirmabitur, nisi malitiosè contentiosus fuerit. Ne sic igitur Authoris fides suspecta, nisi prius evictus fuerit Author; qui sibundus cineritium expectat & examen publicum. Ego in quæstione huius veritatis cognoscendæ de orationis ornatu non fui admodum solicitus. Tenui ego (vti potui) meâ Mineruâ, quæ huic instituto inseruire mihi visa sunt, complevi breuiter. Veritas nudam se gestiens verborum illecebris nullatenus indiget. Quæ cecini vera sunt, & apertas fores cerno ad altiora Arcana.

FINIS.